

Regeringskansliet,
Näringsdepartementet

Yttrande avseende betänkandet En säker tillgång till dricksvatten av god kvalitet (SOU 2021:81)

Er beteckning: N2021/02620

Länsstyrelsen Västernorrland, som också är vattenmyndighet för Bottenhavets vattendistrikt, har getts möjlighet att lämna synpunkter på det rubricerade betänkandet.

Länsstyrelsen bedömer att utredningen ger en mycket god överblick över det lagrum som berörs och den förhållandevis komplicerade strukturen av inblandande myndigheter. Utredningens förslag är överlag bra och välgrundade.

Länsstyrelsen har granskat utredningens kapitel 1–8, 10, 15–19 samt 21–23.

Synpunkter lämnas på nedan redovisade kapitel. Länsstyrelsen har inga synpunkter på övriga granskade kapitel.

Sammanfattning av länsstyrelsens viktigaste synpunkter

- Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag att riskbedömningen avseende tillrinningsområdena för uttagpunkter för dricksvatten ska utföras av vattenmyndigheterna och dess beredningssekretariat.
- Länsstyrelsen förordar att SGU och SMHI, på uppdrag från vattenmyndigheterna, ska ta fram de geografiska avgränsningarna av tillrinningsområdena och att det finns medel för att utföra arbetet. Det är av stor vikt att avgränsningar för tillrinningsområden tas fram skyndsamt.
- Länsstyrelsen tillstyrker att vattenmyndigheterna får ansvar för att ta fram och besluta om övervakningen i tillrinningsområden för vattenuttag. Det behövs dock förtydligande av ansvar och resurser för att säkerställa att övervakning blir genomförd enligt vattenmyndigheternas övervakningsprogram.
- Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag att vattenmyndigheterna och beredningssekretariaten ska få

utökade anslag. Länsstyrelsens bedömning är dock att de föreslagna anslagen inte rymmer uppdraget att avgränsa tillrinningsområden avseende uttagspunkter för dricksvatten. Länsstyrelsen vill även understryka att det utökade anslagen för vattenmyndigheterna och beredningssekretariaten endast kommer att kunna minskas efter år 2027 under förutsättning att arbetet med den riskbaserade metoden i alla väsentliga delar är fullt finansierad och fungerar på ett tillfredsställande sätt.

- Länsstyrelsen anser att det är av yttersta vikt att Havs- och vattenmyndigheten och SGU får resursmässiga möjligheter att snabbt leverera nödvändiga föreskrifter och vägledningar. Länsstyrelsen konstaterar att 2020 års dricksvattendirektiv överlämnar till medlemsstaterna att göra egna ställningstaganden i flera fall. Länsstyrelsen vill poängtera vikten av att dessa ställningstaganden görs i de nationella föreskrifterna och vägledningarna på central nivå.
- Länsstyrelsen anser att en nationell vägledning som ger samsyn och ökar den samlade kunskapen bedöms som nödvändigt för att känsliga uppgifter ska få ett ändamålsenligt skydd. Vägledningen behöver vara samlad och omfatta alla delar från tillrinningsområdet och försörjningssystemet till fastighetsinstallationer. Utöver framtagning av vägledning krävs omfattande insatser för att implementera vägledningen. För att det ska vara framgångsrikt krävs dels ett tydligt utpekat ansvar och att nödvändiga resurser tilldelas ansvarig/ansvariga myndigheter.

Länsstyrelsens synpunkter i sin helhet

Kapitel 2 Utredningsuppdrag och tillvägagångssätt

Länsstyrelsen noterar att utredningen lämnat två viktiga frågor utanför utredningen. Det gäller vattenbrist och översvämningar samt bristen på övervakning.

Vattenmyndigheterna saknar idag möjligheter att säkerställa att den övervakning som krävs, enligt ramdirektivet för vatten, verkligen genomförs. Detta kommer även att gälla för den övervakning som ska bedrivas i tillrinningsområden för uttagspunkter. Länsstyrelsen vill betona att det finns många brister i nuvarande övervakning och att det kommer att behövas ytterligare övervakning för att uppfylla kraven i det nya dricksvattendirektivet. Precis som när det gäller övervakningen inom vattenförvaltningen behövs dock förtydligande av ansvar och resurser för att säkerställa att övervakning i tillrinningsområden för vattenuttag blir genomförd enligt

vattenmyndigheternas övervakningsprogram. I och med att inte de frågorna löses i denna utredning måste det ske någon annanstans.

Länsstyrelsen konstaterar att det finns stora behov av att på nationell nivå lyfta problematiken med dricksvattnets kvantitet. Det är därför olyckligt att ytterligare ett nationellt dricksvattenuppdrag tydligt prioriterar ned en beskrivning av Sveriges kvantitativa förutsättningar för dricksvattenproduktion. I utredningen nämns till exempel inte 11 kap miljöbalken som myndigheternas ansvarsområden inom dricksvattenproduktion för Havs- och vattenmyndigheten och Länsstyrelsen.

Kapitel 10 Riskbaserad metod för dricksvattensäkerhet

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag att riskbedömningen avseende tillrinningsområdena för uttagspunkter för dricksvatten ska utföras av vattenmyndigheterna och dess beredningssekretariat. Vattenmyndigheterna gör riskbedömningar för vattenförekomster och gör därmed en del av jobbet med att bedöma risker för dricksvatten redan idag.

Utredningens förslag att riskbedömningen ska göras för tillrinningsområdet kan dock innebära en annan geografisk skala än de vattenmyndigheterna använder idag och därför förordar länsstyrelsen att SGU och SMHI ges i uppdrag att avgränsa tillrinningsområden för uttagspunkter. Det är idag SGU och SMHI som, på uppdrag från vattenmyndigheterna, tar fram de geografiska avgränsningarna av vattenförekomster och avrinningsområden till dessa. Det vore det lämpligt att arbeta på samma sätt vid avgränsning av tillrinningsområden. SGU och SMHI kommer att behöva extra resurser för att genomföra detta arbete. Länsstyrelsen befarar att det är mer komplicerat att ta fram tillrinningsområden för grundvatten jämfört med ytvatten. Osäkerheter i tillrinningsområdenas faktiska utbredning kan därför vara större för grundvattentäkter vilket kan påverka senare steg i riskbedömningsprocessen.

Länsstyrelsen tillstyrker att Havs- och vattenmyndigheten och SGU blir föreskrivande myndigheter avseende riskbedömning och riskhantering i tillrinningsområden avseende uttagspunkter. Länsstyrelsen noterar att det är en mycket snäv tidsram från det att direktivet beräknas införlivas i svensk lag tills riskbedömningar och riskhanteringsplaner ska vara på plats. Det är av yttersta vikt att Havs- och vattenmyndigheten och SGU får resursmässiga möjligheter att snabbt leverera nödvändiga föreskrifter och vägledningar. För att vattenmyndigheten ska hinna genomföra riskbedömningar och ta fram riskhanteringsplaner behöver föreskrifter finnas på plats senast år 2024.

Länsstyrelsen vill framhålla att en riskbedömning som genomförs senast år 2027 till stor del kommer baseras på den övervakning som utförs idag. Länsstyrelsens bedömning är att det kommer ta tid tills alla brister i övervakningen är åtgärdade, och rimligtvis är det arbetet inte klart till år 2027. Detta sätter vissa ramar för hur detaljerad riskbedömningen för tillrinningsområden för uttagpunkter kommer vara till år 2027.

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag att regeringen bör ge ett uppdrag till Livsmedelsverket och SGU att närmare utreda formerna för ett system för insamling av data från råvattenkontroll. Att samordna och tillgängliggöra analyser av pågående övervakning oavsett utövare är av stor vikt för att få en så komplett och kostnadseffektiv bild som möjligt.

Länsstyrelsen tillstyrker att det ska bli obligatoriskt att genomföra provtagning av råvatten och att lämna in råvattendata till datavärd och att data ska vara tillgängligt för vattenförvaltningen. I dag finns etablerade nationella datavärddar utsedda inom den statligt finansierade miljöövervakningen som kanske kan användas istället för att skapa nya kostsamma system. Råvattendata kan vara ett användbart underlag för riskbedömningar och riskhanteringsplaner. En riskbedömning kan dock inte vila på råvattenkontroll enbart. Utredningen är tydlig med att råvattenkontrollen inte är avsedd att ersätta miljöövervakning i stort, utan att det är vattenmyndigheterna som skall se till att tillräcklig övervakning bedrivs. I utredningen saknas förslag på hur övervakningen ska finansieras och styras så att ändamålsenliga riskbedömningar kan genomföras när dricksvattendirektivet införlivas i svensk lag.

Länsstyrelsen anser att termen ”miljöövervakning” kan tolkas brett och medföra en viss förvirring. Detta är tydligt när ansvar, uppdrag, syfte och olika verksamheters behov framförs och diskuteras. Fel antaganden kan tas beträffande vad den statligt finansierade miljöövervakningens ursprungsuppdrag är och vad som ingår i denna utredning.

Att samköra redan etablerad rapporteringsstruktur som föreslås är bra men då är det viktigt att terminologin överensstämmer så att missförstånd inte skall uppstå.

Länsstyrelsen anser att skillnader och kopplingar mellan tillrinningsområden och vattenskyddsområden behöver förtydligas. Vissa arbetsmoment är relativt lika för dessa områden och det finns viss risk att dubbelarbete sker. Det är därför viktigt att det framgår hur dessa områden kommer att påverka varandra och hur ansvarsfördelning, riskbedömningar, risk- och sårbarhetsanalyser och andra arbetsmoment i respektive område skiljer sig åt.

Länsstyrelsen efterfrågar ett förtydligande av vilka dricksvattentäkter som ska omfattas av genomförandet av 2020 års dricksvattendirektiv i Sverige. I artikel 3.6 framgår det att vattenleverantörer som tillhandahåller mindre än 10 m³ per dag i genomsnitt eller försörjer färre än 50 personer som en del av en kommersiell eller offentlig verksamhet endast ska omfattas av artiklarna 1–6 och artiklarna 13, 14 och 15 i direktivet samt relevanta bilagor. Länsstyrelsen konstaterar däremot att undantaget i artikel 3.6 endast rör kommersiell eller offentlig verksamhet. Dricksvatten från en enskild vattentäkt som tillhandahåller mindre än 10 m³ per dag i genomsnitt eller försörjer färre än 50 personer, om vattnet inte tillhandahålls som en del av en kommersiell eller offentlig verksamhet, får däremot undantas enligt artikel 3.3 d. Det kräver däremot, enligt artikel 3.4, att den berörda befolkningen informeras om att undantagen utnyttjas och om alla åtgärder som kan vidtas för att skydda människors hälsa från de skadliga effekterna av alla slags föroreningar av dricksvatten. Dessutom ska den berörda befolkningen, i fall då det är uppenbart att kvaliteten på sådant vatten utgör en potentiell fara för människors hälsa, omedelbart ges lämpliga råd. Länsstyrelsen förespråkar att undantaget i artikel 3.3 d ska tillämpas i Sverige men det kräver en tydlig reglering och ansvarsfördelning för de uppgifter som i så fall behöver utföras enligt artikel 3.4.

Länsstyrelsen efterfrågar ett förtydligande från utredningen att det är upp till Havs- och vattenmyndigheten och SGU att i sina roller som föreskrivande och vägledande myndigheter vägleda, inte bara att risken ska bedömas, men också hur. Exempelvis står det att vattenmyndigheterna ska ta hänsyn till klimatförändringar i riskbedömningen. Vattenbrist och översvämningar riskerar att påverka tillgången och kvaliteten på dricksvatten. I beskrivningen av riskbedömningar i tillrinningsområden till uttagpunkter nämns kort att den riskbaserade metoden bör ta större hänsyn till hur klimatförändringarna påverkar vattenresurserna men inte närmare hur det ska göras. Detta borde beskrivas i föreskrifterna. Ytterligare ett exempel är hur riskbedömningen av tillrinningsområden för uttagpunkter ska förhålla sig till andra ämnen än de som listas i dricksvattendirektivets bilagor.

Precis som utredningen mycket tydligt redogör för finns en problematik kring att de riktvärden som finns för dricksvatten avser kvaliteten när det tappas ur kranen. Detta ger följdfrågan, vad är det egentligen som ska uppnås för rå-, yt- och grundvatten? Utredningen lägger ett stort ansvar på vattenmyndigheten att göra bedömningar och lägga fram åtgärder utifrån framtida föreskrifter från regeringen eller annan myndighet. Dessa föreskrifter bör konkretisera målsättningarna med den vattenkvaliteten för vattentäkter.

Det anges i artikel 8 att det ska övervägas att inrätta säkerhetszoner eller andra relevanta zoner, som en riskhanteringsåtgärd. Såsom vattenskyddsområden avgränsas och tillämpas idag läggs stort fokus på inskränkningar av markanvändningen medan arbetet med att begränsa och förebygga konsekvenser vid olyckor inte hanteras. Det finns en problematik med nuvarande avgränsningar av vattenskyddsområden som resulterar i att exempelvis olyckor som sker utanför ett vattenskyddsområde ändå kan påverka råvattnet och att tillräckliga skyddsåtgärder inte görs vid dessa olyckor. Som reglerna för vattenskyddsområden tillämpas idag och som nuvarande vägledning för inrättande av vattenskyddsområden är utformad finns i vissa fall behov av en extra zon kring vattenskyddsområden som bland annat hanterar åtgärder vid olyckor.

Kapitel 15 Övervakning av dricksvatten och bristande iakttagande av parametervärden

Länsstyrelsen tillstyrker att vattenmyndigheterna får ansvar för att ta fram och besluta om övervakningen i tillrinningsområden för vattenuttag då det ansvaret redan finns enligt vattenförvaltningsförordningen. Precis som när det gäller vattenförvaltningen behövs dock förtydligande av ansvar och resurser för att säkerställa att övervakning i tillrinningsområden för vattenuttag blir genomförd enligt vattenmyndigheternas övervakningsprogram. Samma förhållanden gäller för övervakning av ämnen från bevakningslistan.

Utredningen pekar på olika myndigheters ansvar i övervakningen av vatten i tillrinningsområdet. Att notera är att även om nya behov avseende miljödata ständigt kommer att komma så är det inte helt säkert att tidigare syften är underordnade, detta blir bara en fråga vid underfinansiering av verksamheter som bedriver miljödatainhämtning.

Länsstyrelsen befarar att det finns en stor risk att övervakning av tillrinningsområdena för små bergtäkter eller mindre magasin kommer bli nedprioriterat då bland annat grundvattenövervakningen idag är eftersatt.

Länsstyrelsen tillstyrker att riskhanteringsåtgärder inom tillrinningsområden till uttagspunkter utifrån bevakningslistan ska hanteras av vattenmyndigheterna, men för att det ska fungera fullt ut krävs säkra riskbedömningar som i sin tur är beroende av bra övervakning. Det kan övervägas om Livsmedelsverket bör vara ansvariga för vägledningen kring detta för att få en bättre samordning av all övervakning kopplad till bevakningslistan.

Länsstyrelsen tillstyrker att Havs- och vattenmyndigheten och SGU får i uppdrag att bedöma vilka krav i artikel 13 som är relevanta för

den övervakning som ska ske inom ramen för riskbedömningen avseende tillrinningsområdena för uttagspunkter för dricksvatten. Det är viktigt att Havs- och vattenmyndigheten och SGU snabbt producerar nödvändiga föreskrifter och vägledning kring detta.

Länsstyrelsen noterar att kontrollmyndigheten, framför allt kommuner, föreslås få i uppdrag att tillåta minskning eller kräva utvidgning av dricksvattenproducentens övervakning. Detta förutsätter en tät dialog med den myndighet som genomför riskbedömningar i tillrinningsområdet, vilket är vattenmyndigheterna enligt förslaget. Vägledning från nationella myndigheter behövs.

Länsstyrelsen tillstyrker att dricksvattenproducenten ska vara skyldig att vidta åtgärder, om det vid provtagningen av dricksvattnet skulle visa sig att uppställda parametervärden inte iakttas vid den punkt där de normalt ska iakttas.

Länsstyrelsen anser att gränsdragningsproblem enligt artikel 13 bör diskuteras och beslutas på departements- eller nationell myndighetsnivå. Den Nationella samordningsgruppen kan vara en diskussionspartner, men bör inte ha avgörande beslutanderätt.

Länsstyrelsen vill förtydliga att det myndighetsgemensamma arbetet med att åtgärda brister i övervakningen inom ”Full koll på våra vatten” kommer att peka ut behov och brister, men det kommer inte vara möjligt att fullt ut åtgärda bristerna inom arbetet. Ett moment inom ”Full koll på våra vatten” är att utveckla en strategi för organisation av övervakningen samt finansieringsform. Strategin kommer att behöva diskuteras i ett större sammanhang med departement/regering. För att uppfylla övervakningsbehoven kommer det att krävas ökade resurser till övervakning och eventuellt ändringar i författningar.

Kapitel 18 System för rapportering

Länsstyrelsen kan konstatera att så länge förutsättningar kring tid, innehåll och omfattning för kommande rapportering enligt 2020 års dricksvattendirektiv inte är kända, och ifall rapporteringen ska ligga under vattenmyndigheternas ansvar så innebär det osäkerheter kring hur arbetsinsats för rapporteringen ska hanteras. I vattenförvaltningens arbete styr rapporteringskraven till viss del struktur och planering för hela arbetsgenomförandet. Innan ramarna för rapporteringen av 2020 års dricksvattendirektiv är bättre kända, finns betydande hinder för att kunna skapa en effektiv arbetsprocess där Sverige i slutänden kan lämna ifrån sig relevant information till EU-kommissionen i rätt tid.

Länsstyrelsen konstaterar även att det eventuellt behövs ett nytt eget system för rapportering för 2020 års dricksvattendirektivs krav. Det

behövs ett system för att lägga in all information och sedan kunna ta ut data för rapporteringen. Detta ingår inte i nuvarande VISS eller kommande VISS 2.0 och detta behöver man ta höjd för och resurssätta.

Länsstyrelsen vill i sammanhanget också lyfta frågan om att huvudansvar för rapporteringen skulle kunna ligga hos Livsmedelsverket för att rapporteringsarbete ska kunna samordnas med annan rapportering som Livsmedelsverket ansvarar för. Det skulle kunna ge samordningsvinster.

Kapitel 19 Informationssäkerhet och sekretess

Länsstyrelsen delar utredningens syn om att befintliga bestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen är tillräckliga för att skydda känsliga uppgifter i de riskbedömningar som enligt 2020 års dricksvattendirektiv ska utföras gällande tillrinningsområdena för uttagspunkter för dricksvatten.

Länsstyrelsen tillstyrker även utredningens förslag till en ny paragraf, 7 a kap 3 § vattenförvaltningsförordningen, som ger en skyldighet för varje vattenmyndighet att informera berörda verksamhetsutövare om den riskbedömning som vattenmyndigheten ska utföra rörande tillrinningsområden för uttagspunkter för dricksvatten. Det kan konstateras att det med stöd av befintliga sekretessbrytande bestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen tillsammans med nyss nämnda paragraf kommer vara möjligt att delge nödvändig information till de verksamhetsutövare som omfattas av offentlighets- och sekretesslagen.

Länsstyrelsen befarar däremot att sekretessbedömningarna kommer orsaka svårare ställningstaganden när det kommer till informationsskyldigheten till enskilda vattenproducenter som inte kan jämföras med myndigheter enligt offentlighets- och sekretesslagen. Utredningen konstaterar på sidan 422 att det är viktigt att vattenmyndigheterna är varsamma med vilka uppgifter som tas med i en riskbedömning som en sådan aktör ska ta del av, men att riskbedömningen ändå måste innehålla relevant information för just den verksamhetsutövaren. Länsstyrelsen ställer sig här frågande till om det inte kan behövas en sekretessbrytande bestämmelse för att även de vattenproducenterna, som inte kan jämföras med myndigheter enligt offentlighets- och sekretesslagen, ska bli garanterade samma information som exempelvis kommunala vattenproducenter? Länsstyrelsen konstaterar att risken finns att vattenmyndigheterna kommer ha en skyldighet enligt vattenförvaltningsförordningen som hindras av offentlighets- och sekretesslagen, förutsatt att det inte går att tillämpa bestämmelsen om nödvändigt utlämnande i 10 kap 2 § offentlighets- och sekretesslagen.

Länsstyrelsen anser att en nationell vägledning bör tas fram på central nivå när det kommer till säkerhetsskyddsklassificering och hantering av de olika informationstyperna som kommer behöva hanteras av flera myndigheter och en stor mängd vattenproducenter. Länsstyrelsen understöder inte förslaget som utredningen beskriver på sidan 420, att för de fall myndigheter upplever skillnader i hur känsliga uppgifter hanteras och önskar en samsyn om detta får en sådan diskussion föras mellan berörda myndigheter och kommuner, exempelvis inom ramen för den Nationella samordningsgruppen för dricksvatten. Länsstyrelsen menar att skadan redan kan vara skedd om en vägledning börjar tas fram först efter att en upplevd skillnad konstaterats. Det bör vara upp till centrala expertmyndigheter att i förväg ta fram en nationell vägledning och inte upp till tillämpande myndigheter att konstruera en under arbetets gång.

Länsstyrelsen anser att en vägledning som ger samsyn och ökar den samlade kunskapen är nödvändig för att känsliga uppgifter ska få ett ändamålsenligt skydd. Vägledningen bör innehålla information om hantering av uppgifter, exempelvis vilken information som kan vara skyddsvärd, vilken typ av uppgifter som kan påverka Sveriges säkerhet, hur befintliga bestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen kan vara tillämpliga och säkerhetsskyddsklassificering av uppgifter. Vägledningen behöver vara samlad och omfatta alla delar från tillrinningsområdet och försörjningssystemet till fastighetsinstallationer.

Länsstyrelsen bedömer att det utöver framtagning av vägledning krävs omfattande insatser för att implementera vägledningen i samtliga berörda aktörers verksamhet, vilket är ett utmanande och resurskrävande arbete. För att det ska vara framgångsrikt krävs dels ett tydligt utpekade ansvar, dels att nödvändiga resurser tilldelas ansvarig/ansvariga myndigheter.

Länsstyrelsen understöder utredningens bedömning att de möjligheter som finns att avvika från EU-rapporteringskraven med hänvisning till artikel 13.1 i Inspiredirektivet bör nyttjas fullt ut och att känsliga uppgifter som är sekretessbelagda enligt svensk rätt inte bör lämnas vidare för EU-rapportering. I de fall möjligheterna till undantag nyttjas på ett ändamålsenligt sätt är bedömningen att undantagen ger tillräckliga förutsättningar för att skydda säkerhetskänslig information.

Något som Länsstyrelsen saknar i utredningen är ett resonemang kring IT-säkerhet. Då 2020 års dricksvattendirektiv förutsätter att känslig information ska hanteras på aggregerad nivå kräver det att informationen hanteras i ett eller flera tillräckligt säkra IT-system. Vem ska ansvara för och finansiera att sådana IT-system tas fram i de fall det visar sig att dagens IT-system inte är tillräckligt säkra för de informationsmängder som direktivet förutsätter att ska hanteras?

Kapitel 21 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag att de nya bestämmelserna ska träda ikraft 1 januari 2023.

Kapitel 22 Konsekvensutredning

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag att vattenmyndigheterna ska få utökade anslag motsvarande två årsarbetskrafter per kansli samt att beredningssekretariaten ska få utökade anslag om en årsarbetskraft per beredningssekretariat. Länsstyrelsens bedömning är dock att de föreslagna anslagen inte rymmer uppdraget att avgränsa tillrinningsområden avseende uttagspunkter för dricksvatten och inte heller att hantera tillrinningsområden för vattentäkter med uttag mindre än 10 m³/dygn eller mindre än 50 anslutna personer. Länsstyrelsen vill även understryka att en förutsättning för att det föreslagna anslaget ska räcka är att den riskbedömning som ska göras i tillrinningsområdena för uttagspunkter för dricksvatten görs med en detaljeringsgrad motsvarande den som idag utförs inom arbetet med genomförandet av ramdirektivet för vatten.

Länsstyrelsen vill även understryka att det utökade anslagen för vattenmyndigheterna och beredningssekretariaten endast kommer kunna minskas efter år 2027 under förutsättning att arbetet med den riskbaserade metoden i alla väsentliga delar är fullt finansierad, framförallt avseende övervakning, och fungerar på ett tillfredsställande sätt. Det, å sin sida, förutsätter att föreskrifter och tydliga vägledningar är på plats i god tid, senast år 2024 för att allt arbete inför beslut ska hinna göras till år 2027, samt att beredningssekretariaten är fullt bemannade och att den övervakning som är nödvändig för arbetet är finansierad och genomförs med fungerande datavärdskap.

För att finansiera de ökade kostnaderna i förslaget föreslår utredningen att en omfördelning av medel sker inom UO 6, anslagspost civilt försvar med 35,4 miljoner kronor. Länsstyrelsen har svårt att bedöma vad en sådan omfördelning skulle innebära för det civila försvarets vidmakthållande och ser behovet av en mer utvecklad konsekvensanalys över förslagets direkta och indirekta effekter. Att omfördela inom ramen för befintliga budgetposter är sällan ett effektivt sätt att skapa stadigvarande förändringar.

Det finns, vilket även utredningen konstaterar, en otydlighet i hur EU-rapporteringen ska genomföras, framförallt avseende omfattning och tid. Därför finns det även risk för resursbrist hos vattenmyndigheterna i samband med EU-rapporteringen beroende på när EU-rapporteringen ska genomföras och på vilket sätt eftersom arbetet riskerar att behöva ske samtidigt som förberedelsen och genomförandet görs av den EU-rapportering som ska ske enligt ramdirektivet för vatten.

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag om att SGU ska få ett utökat anslag men ställer sig frågande till varför inte Havs- och vattenmyndigheten föreslås få ett utökat anslag. Ett effektivt genomförande av 2020 års dricksvattendirektiv förutsätter att nödvändiga föreskrifter och tydliga vägledningar tas fram tidigt i processen. Länsstyrelsen befävar att en resursbrist hos Havs- och vattenmyndigheten kan resultera i att föreskrifter och vägledningar dröjer vilket i sin tur kommer ha en negativ effekt på hela genomförandearbetet.

Det är idag SGU och SMHI som tar fram de geografiska avgränsningarna av vattenförekomster och avrinningsområden till dessa. De är bäst skickade att avgränsa även tillrinningsområden för uttagpunkter och det är viktigt att det finns medel för dem att utföra arbetet.

Länsstyrelsen instämmer i utredningens bedömning att den nytta som ett riskbaserat synsätt ger upphov till, tillsammans med vattenförvaltningen i övrigt, i förlängningen får anses vara samhällsekonomiskt motiverat. Detsamma gäller för ökade kostnader för övervakning av dricksvattnet.

Länsstyrelsen understryker utredningens kommentar att en del av övervakningen inom vattenförvaltningen kommer att behöva finansiering. Detta måste lösas för att övervakningen ska kunna fungera och ändamålsenliga riskbedömningar avseende tillrinningsområden för uttagpunkter ska kunna genomföras.

Länsstyrelsen anser att idéerna om en vattenmiljöavgift är mycket intressanta och att en livsmedelskontrollavgift skulle kunna bli en del av systemet. Detta bör utredas ytterligare.

Kapitel 1 Författningsförslag och Kapitel 23 Författningskommentarer

Länsstyrelsen tillstyrker att en definition av dricksvatten lyfts in i 5 kap miljöbalken men ställer sig däremot frågande till att begreppet dricksvatten föreslås få olika definitioner i miljöbalken, livsmedelslagen och plan- och bygglagen.

Länsstyrelsen föreslår att lydelsen i 8 b) livsmedelslagen angående betydelsen av uttrycket dricksvatten, allt vatten som används i ett livsmedelsföretag för tillverkning, bearbetning, konservering eller saluföring av varor eller ämnen som är avsedda för livsmedelsändamål, förtydligas så att det framgår i vilken omfattning livsmedelsföretag inom primärproduktionen berörs. Länsstyrelsen kommer till slutsatsen att vattenanvändningen bland livsmedelsföretagare i primärproduktionen regleras av annan

lagstiftning och inte påverkas nämnvärt av föreslagna ändringar, utöver de krav som finns på vattnet när dricksvatten ska användas.

I författningskommentaren till 7 a kap 5 § vattenförvaltningsförordningen på sidan 512 i utredningen står det att "[e]n riskhanteringsåtgärd enligt artikel 8.5 i 2020 års dricksvattendirektiv kan också vara att besluta om ytterligare övervakning i tillrinningsområdena för uttagpunkter för dricksvatten". Den ytterligare övervakningen som tas upp i artikel 8.5 riktar sig till vattenleverantörer. Åtgärderna i de åtgärdsprogram som vattenmyndigheterna tar fram får endast rikta sig till myndigheter och kommuner och åtgärderna får inte vara riktade till myndigheter och kommuner i deras egenskap av verksamhetsutövare, något som har förtydligats i regeringsbeslutet den 6 oktober 2016, M2015/01776/Nm. Utredningen är även tydlig med att de riskhanteringsåtgärder som vattenmyndigheterna beslutar om ska rikta sig mot myndigheter och kommuner, se exempelvis sidan 511 i utredningen. Utredningens resonemang i författningskommentarerna till 7 a kap 4 och 5 §§ vattenförvaltningsförordningen går emot varandra i den här frågan. Länsstyrelsen anser att det hade varit lämpligare att i författningskommentaren till 7 a kap 5 § vattenförvaltningsförordningen hänvisa till artikel 8.4 c i 2020 års dricksvattendirektiv. Länsstyrelsen anser inte att genomförandet av 2020 års dricksvattendirektiv ska innebära en ny ordning där vattenmyndigheterna ges möjlighet att rikta åtgärder direkt till verksamhetsutövare.

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag om ett tillägg i 5 kap 9 § miljöbalken. Länsstyrelsen anser dock att tillägget bör ändras så att det föreslagna nya tredje stycket, "[e]tt åtgärdsprogram för vatten får även omfatta och innehålla andra åtgärder än sådana som behövs för att följa en miljökvalitetsnorm, om det behövs för att skydda kvaliteten på dricksvatten", lyftas in i slutet av paragrafens första stycke och "att skydda kvaliteten på dricksvatten" lyftas in i andra stycket punkt 2 och 3. Att lyfta in enbart ett nytt tredje stycke i 5 kap 9 § miljöbalken öppnar för en tolkning där åtgärder som behövs för att skydda kvaliteten på dricksvatten kan rikta sig till andra än myndigheter och kommuner, då det i sådant fall kan tolkas att andra stycket punkt 2 och 3 endast rör åtgärder kopplade till miljökvalitetsnormer och inte åtgärder som syftar till att skydda kvaliteten på dricksvatten. En sådan tolkning hade riskerat att särställa riskhanteringsåtgärderna i förhållande till den åtgärdssystematik som följer enligt det svenska genomförandet av ramdirektivet för vatten.

Länsstyrelsen konstaterar att det införs krav i vattenförvaltningsförordningen att riskhanteringsåtgärderna ska ingå i det åtgärdsprogram som ska tas fram enligt artikel 11 i ramdirektivet för vatten. Sista beslutsdatum för riskhanteringsåtgärderna enligt dricksvattendirektivet är 12 juli 2027 och sista beslutsdatum för

åtgärdsprogrammet enligt ramdirektivet för vatten är 22 december 2027. Länsstyrelsen vill att det förtydligas att framtagandet av riskhanteringsåtgärderna och åtgärdsprogrammet enligt ramdirektivet för vatten kan ske genom parallella beslutsprocesser och att de redan beslutade riskhanteringsåtgärderna i efterhand kan lyftas in det åtgärdsprogram som ska tas fram enligt ramdirektivet för vatten. Att båda beslutsprocesserna ska genomföras samtidigt ser inte länsstyrelsen att är möjligt rent tidsmässigt då det skulle förkorta vattenförvaltningscykeln enligt ramdirektivet för vatten med ca ett halvår.

Länsstyrelsen tillstyrker att Havs- och vattenmyndigheten och SGU får föreskriftsrätt inom respektive område. Här vill länsstyrelsen framhålla vikten av att sådana föreskrifter tas fram i god tid, senast år 2024 för att allt arbete inför beslut ska hinna göras till år 2027. Länsstyrelsen konstaterar även att 2020 års dricksvattendirektiv överlämnar till medlemsstaterna att göra egna ställningstaganden i flera fall, exempelvis att definiera tillrinningsområde. Länsstyrelsen vill poängtera vikten av att dessa ställningstaganden görs i de nationella föreskrifterna och vägledningarna på central nivå. Länsstyrelsen förespråkar därför att tydliga regeringsuppdrag tas fram till de centrala myndigheterna och att det tydliggörs var ansvarsgränserna ska gå mellan myndigheterna.

Länsstyrelsen önskar ett förtydligande rörande 7 a kap 3 § vattenförvaltningsförordningen. I den nya föreslagna paragrafen framgår det att varje vattenmyndighet på ett lämpligt sätt ska informera de verksamhetsutövare som producerar dricksvatten eller tillhandahåller det från en distributionsanläggning om riskbedömningen av tillrinningsområdet. Frågan om vad som ska anses vara ett lämpligt sätt berörs inte närmare i utredningen varken i samband med författningskommentarerna i kap 23 eller under kap 10.4.4. Den föreslagna nya paragrafen 7 a kap 3 § vattenförvaltningsförordningen ingår inte i 7 a kap 7 § vattenförvaltningsförordningen där Havs- och vattenmyndighetens och SGU:s föreskriftsrätt tas upp. Länsstyrelsen bedömer att det vore lämpligt att Havs- och vattenmyndigheten och SGU ska få möjlighet att ta fram föreskrifter om hur det här informationsutbytet ska gå till och under vilka former. Tydliga förutsättningar för informationsutbytet hade gagnat både vattenmyndigheterna och vattenproducenterna.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsråd Daniel Gustafsson med handläggare Per Lingsjö som föredragande.

Företrädare från enheterna Förvaltning, Jordbrukarstöd och veterinär, Miljöanalys och viltförvaltning, Miljöutredningar och fiske, Samhällsbyggnad och Vattenmyndigheten har medverkat i framtagandet av detta yttrande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på
www.lansstyrelsen.se/dataskydd.